

„AMINTIRI DIN COPILĂRIE” DE LA LICEUL PARTICULAR PIARIST DIN TIMIȘOARA

II. Profesorii Ordinului Piarist

Cei mai mulți dintre profesori mi-au lăsat amintiri de neșters.

Pe Wolff Ioan, profesorul de științe exacte: chimie, fizică, matematică (algebră), „Jani bácsi” cum îl alintau elevii, îl țin minte ca pe un bătrânel mărunț dar viguros, tăcut, uneori cu un zâmbet șugubăț în colțul gurii, riguros și temeinic, metodic și scrupulos. Era o plăcere să înveți materia pe care reușea să o sistematizeze prin esențializarea noțiunilor fundamentale. Făcea în fața noastră, pe catedră, cele mai importante experiențe de chimie și fizică. La ascultarea elevilor, stătea tăcut, în picioare, lângă catedră, cu palmele suprapuse undeva, între abdomen și torace iar când elevii nu prea răspundeau corect, avea obiceiul să bată ușor cu palma stângă peste cea dreaptă (sau invers!) și să întrebe „Deecee n-ai învețat lecția?”. Chiar în primul an, într-o pauză, l-am văzut în rasa neagră de călugăr, cum trecea pe coridorul larg, înțesat de elevi, cu o scară lungă în spinare, pe care o căra cu o ușurință disproporționată față de statura lui, undeva, spre o aripă a liceului. „Ce s-a întâmplat ?” i-am întrebat pe cei mai vechi în liceu. „A, desigur că iar s-a ars o siguranță la un tablou electric dar o repară Jani bácsi”. Jani bácsi repara tot ce se strica, era un meșter universal, priceput în toate. La una din întâlnirile noastre aniversare, a nu știu câta, profesorul Wolff Ioan, care trecuse deja de 90 ani, a venit la întâlnire din comuna sa natală, Bacova, pe jos cum făcea de obicei și, spre uimirea noastră, ne-a distribuit niște foi pe care tradiționalul imn „Gaudeamus”, îl tradusese în toate cele patru limbi ale elevilor din Liceul Piarist. Nu știu de ce, dar am simțit că mi s-au umezit ochii poate fiindcă mi-a evocat atunci, involuntar, Oda Bucuriei a lui Schiller, îmortalizată de Beethoven în Simfonia a IX-a:

„Freude .....

„Alle Menschen werden Brüder,
Wo dein sanfter Flügel weilt”.

Blédy Ludovic, tânărul dar respectatul nostru director. Inteligent, fin psiholog, ambițios, ne-a predat limba latină într-un mod care a înviat această „limbă moartă”. Din labirintul regulilor gramaticale ne-a salvat concepând și redactând o sinteză a lor care, prin concizia și gradul de sistematizare ar face și azi cinste oricărui spirit academic. Înainte de vacanța de după clasa a cinci-a ne-a propus să-i scriem o scrisoare în limba latină. Eu chiar i-am scris, din satul Gherman, unde ne petreceam vacanțele. La prima oră din anul următor, ne-a confirmat că a primit scrisori, foarte puține, 2 sau 3 între care și pe a mea. A fost bucuros că unii au dat curs indemnului său. Îmi aduc aminte că, la una din orele de limba latină, expunerea sa a deviat spre noțiuni de „cultură” și „civilizație”. Punându-ne la încercare să dăm un exemplu de popor incult, o bună parte din elevi, sub influența propagandei din toiul războiului, a strigat „Rușii”. Zâmbind, profesorul Blédy ne-a întrebat: „Voi știți ce muzică au Rușii ? Ce literatură au Rușii ?” Tăcere. „Nu dragii mei, despre Ruși poți spune orice dar în nici un caz că sunt lipsiți de cultură. Stau mai rău cu civilizația, spre deosebire de poporul american care cunoaște o înaltă civilizație dar stă prost la capitolul cultură”. Stupoare! Să spui asta în plin război, nu departe de frontul de est, era un act de curaj nebunesc. Am primit atunci o lecție de

conștiință și de verticalitate intelectuală cum că adevărul trebuie rostit indiferent de cât te-ar putea costa.

Erdély Ștefan, dirigintele nostru, om îndesat, mușchiulos, puțin la gât și tare ca un bivoli. Nu degeaba îi spuneau elevii „Bika” – taurul. Țin minte o scenă din clasa a patra când, înfuriindu-se teribil pe Dreichlinger, pe care, altminteri, îl iubea, l-a apucat de costum la piept, l-a ridicat cu o mână în aer, unde îl scutura zdravăn în timp ce-l muștra. Dreichlinger era el mic dar destul de corpulent, cred că avea vreo 50-55 kg. Să te joci cu o astfel de greutate într-o mână e ceva! De atunci nimeni nu a mai avut curiozitatea să-i testeze forța dirigintelui. Ne-a cucerit respectul tacit. Avea o fire vulcanică, întreprinzător, energetic. În clasele mai mici ne-a predat limba română pe care, spre cinstea lui, o vorbea perfect. În clasele mai mari ne preda, între altele, plicticoasa sociologie, un amestec eclectic de teorii sociale, din care nu am înțeles ce anume trebuie să înțelegem. Cu domnia sa am avut o experiență personală. Era la moda *Elevul Dima dintr-a șaptea* al lui Mihail Drumeș, roman pe care l-am împrumutat de la o bibliotecă și, imperturbabil, îl citeam la ora autoritarului diriginte. A răbdat el cât a răbdat apoi, deodată, a venit la banca mea (a treia din față), mi-a luat cartea, s-a dus la fereastra deschisă (clasa era la etajul doi) și a azvârlit-o în stradă. M-am ridicat, firește, în picioare, conștient de afrontul adus profesorului dar, probabil că aveam pe față un zâmbet tâmp și disprețuitor, nuanță ce nu i-a putut scăpa omului care ne-a predat și filosofie și logică. „Râzi – spunea înecat de furie – râzi ca un prost. Dacă ești nebun du-te la balamuc. *Per multo rizo potes cognoscere stultum*”. Mi-a fost rușine că l-am jignit. Nu merita asta. Era bun la suflet și știa să ne aprecieze când o meritam. La festivitatea de absolvire a liceului m-a pus să recit Luceafărul lui Eminescu. L-am spus fără greșală și am auzit cum le vorbea colegilor săi profesori cu admirație despre memoria mea. Da, a fost un om deosebit!

Aubermann Petru, profesor de limba franceză, om umblat prin lume unde a studiat și alte limbi, ne-a introdus încet, cu tact, în comorile limbii și literaturii franceze. Ne-a ajutat să gustăm deliciale comediilor lui Molière, profunzimirile unui Montesquieu, erudiția lui Rabelais, umorul, ironia și replicile usturătoare ale lui *Cyrano de Bergerac* al lui Edmond Rostand. Modest, retras, de o politețe anglo-saxonă, stăpânit, vorbea rar, egal și nu-mi aduc aminte să fi ridicat veodată tonul la cineva. O singură dată, la ora lui, cineva, în spatele cuplului Nenadovici – Scheer, care ședea mereu alături, vocifera în discuție cu altcineva. Scheer s-a întors către zurbagii și le-a atras atenția că deranjează ora. În acest moment Aubermann îl zărește și crezând că el e cel care face gălăgie îl somează : „Scheer, ieși afară !”. „Cum, domnule profesor, eu care încercam să fac liniște, să vă apăr ora....”, „Nimic, ieși afară”. Se ridică Scheer, iese dar după un minut deschide ușa clasei și vârstă capul. „Ce vrei ?” îl întreabă, iritat, profesorul. „Vă rog să-l dați afară și pe Nenadovici fiindcă sunt singur și mă plictisesc aici”. Aubermann avea fără îndoială simțul umorului, a zâmbit dar a fost ferm: „Stai acolo singur”. Clasa, firește, a izbucnit în râs. Ora a continuat, oricum, mai vesel.

Princzinger Ștefan, (Pityu), profesor de științe naturale și geografie. De statură mică, grăsuț, nervos, de o seriozitate aparte (nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată răsând), avea un tic prin care, cu ambele mâini, își îndepărta de pe față un fir de păr

inexistent, vorbea o limbă română cu puternic accent unguresc, era sever și părea mereu supărat pe cineva. Mie geografia mi-a plăcut întotdeauna. Botanica – nu. Am luat un patru la familia Compozeelor. Prea era totul descriptiv. Dacă ar fi insistat și pe fiziologia plantelor care are o logică, ar fi fost altceva. M-ar fi captivat modul dinamic de a privi lumea plantelor și animalelor. Dar știu că profesorul Princzinger avea o sarcină dificilă. Prin vocația de călugăr trebuia să fie un creaționist și acest lucru se împăca greu cu evoluționismul lui Darwin. Ne-a explicat el cum că „Ontogenia repetă filogenia” dar trecuseră abia 16 ani de la celebrul *Proces al maimuțelor* care a avut loc în SUA și nu era ușor să predai ceva și să crezi în altceva. Poate că acest conflict permanent între știința pe care o predă și credința inerentă vocației sale catolice i-a indus starea de disconfort psihic cronic. Odată, sub influența cine știe cărei supărări, explicându-ne evoluția cosmică a Terrei a conchis „Pementul se invertește, se invertește *amig az Isten nyila bele nem csap* și atunci se oprește”. Îl respectam dar ne și temeam de el mai ales datorită unor reacții imprevizibile. Schiff a luat un patru la una din ascultări. Știind că va fi reascultat la ora următoare (unul din obiceiurile lui Pityu), Schiff a învățat lecția pe de rost. Chemat la răspuns, a început să o spună ca pe apă până când, din fundul clasei, cineva a strigat „Nu-i așa”. Princzinger, trezit din gânduri, „Șe spui acolo ?”. „Așa e în carte, dom’ profesor” și continuă să recite lecția. Elevii, stărniți de situație, au început în cor „Nu-i așa, nu-i așa” la care Schiff „Ba-i așa, ba-i așa”. Profesorul, contrariat de reacția clasei, îi dă un patru că „Dache așe spune clasa, așe este”. Un altul, răspunzând la geografie despre peninsula iberică vorbește de strâmtoarea Gibraltar dar, în loc să-i dea lățimea în kilometri o spune în metri. Pityu : „No, marha, dache așe este atunci merem in Hișpania și scuipem in Africa”.

Puțin am avut prilejul să-l am ca profesor pe bătrânul Dutschak. În clasa a patra ne-a predat câteva ore de germană. În ciuda vârstei mele, nu am putut să nu remarc înalta sa erudiție lingvistică. Vorbea expunând lecția și, la câte un cuvânt care i-se părea mai deosebit, se oprea și deschidea o paranteză lungă, explicând etimologia cuvântului respectiv, originile sale, cum apare în alte limbi etc. Nu cred că, la acea dată, noi elevii să fi apreciat la adevărata ei valoare cultura acestui om. Era inepuizabil în aceste divagații lingvistice, demne de un profesor de rang universitar.

Este binecunoscută metafora care îi aseamănă pe dascăli cu niște lumânări care se consumă pentru a răspândi lumina în jurul lor. Așa erau și profesorii noștri. În ciuda tuturor greutăților pricinuite de război, în ciuda faptului că a fost rechiziționată clădirea liceului pentru a deveni spital pentru răniții de pe front, în ciuda faptului că fostul director Tóth a fost arestat și deportat fapt care i-a adus orbirea prin avitaminoză, profesorii Ordinului Piarist au găsit în ei tăria specifică vocației lor de a continua procesul de învățământ și de a duce la bun sfârșit înalta misiune de finalizare a procesului de educație și instruire a elevilor ce și-au pus în mâinile lor propriul viitor. Ei, acești dascăli, ne-au lansat în lume, la finele clasei a opta, cu dictonul: „LUCTOR ET EMERGO”. Lupt și propășesc. Ceea ce am și făcut cu toții!

Să nu pară nimănui curios faptul că, datorită acestor oameni minunați, toți elevii Liceului Particular Piarist din Timișoara au simțit, în adâncul conștiinței lor, justetea denumirii de „Alma Mater”, liceul devenind, într-adevăr, mama lor spirituală.